

2023 – Прес-реліз – «Впевненість громадян у державній спроможності України росте, але зберігаються окремі тенденції поляризації громадської думки за регіональною ознакою»

23-31 жовтня 2023 року Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України проведено масове репрезентативне опитування громадян в рамках щорічного моніторингу громадської думки в Україні. Опитування проведено методом інтерв'ю за вибіркою, що репрезентує доросле населення України віком від 18 років і старше. Опитано 2000 респондентів у всіх регіонах України за винятком тимчасово окупованих територій. Похибка вибірки становить 3,2%.

За дев'ятнадцять місяців повномасштабного вторгнення громадяни суттєво консолідувались навколо принципових питань, що стосуються спроможності України як держави. Одночасно, відбулись помітні зміни у ставленні суспільства до низки культурних та історичних явищ, а також існують певні питання, стосовно яких громадська думка залишається поляризованою.

Незалежність держави

На питання «**Чи є, на Вашу думку, сьогодні Україна справді незалежною державою?**» позитивну відповідь дали 44% респондентів (для порівняння: у серпні 2021 р. частка тих, хто погоджувався з таким твердженням, становила 33,8%). Не вважають Україну справді незалежною державою 28,4% опитаних, що є значно менше, ніж на момент попереднього опитування (43,3%), В цілому кількість «скептиків незалежності» впала до мінімального за останні роки спостережень рівня. Найбільш відчутний прогрес у сприйнятті України як незалежної держави відбувся на Заході (ріст з 38,3% у серпні 2021 р. до 66,2% у вересні 2023 р.), та Сході (з 23,7% до 35% відповідно).

Табл. 1. Розподіл відповідей на запитання “**Чи є, на Вашу думку, сьогодні Україна справді незалежною державою?**” (у %)

	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.
так	35,3	43,0	36,6	29,9	34,7	30,5	33,8	44,1
ні	50,0	38,6	42,6	49,6	40,8	47,5	43,3	28,4
важко відповісти	14,7	18,4	20,7	20,4	24,6	22,0	22,9	27,5

Відчутно збільшилась впевненість респондентів у спроможності України існувати у якості незалежної держави. У вересні 2023 р. майже 83% опитаних ствердно відповіли на запитання «**А чи вважаєте Ви, що Україна спроможна існувати як справді незалежна держава?**», тоді, як у серпні 2021 р. таких відповідей було 70,4%. Найбільші зрушення у громадській думці з цього питання відбулись на Сході (з 61,8% до 82,6%) та Півдні (з 55,6% до 83,1%).

Табл. 2. Розподіл відповідей на запитання “**А чи вважаєте Ви, що Україна спроможна існувати як справді незалежна держава?**” (у %)

	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.
так	73,9	74,2	71,1	71,7	73,2	71,3	70,4	82,9
ні	14,4	13,0	13,1	14,0	9,3	11,6	11,7	3,5
важко відповісти	11,7	12,8	15,8	14,3	17,4	17,1	17,9	13,6

Здобутки українського народу

Розподіл відповідей на запитання «**Які здобутки українського народу, на Вашу думку, найбільше заслуговують сьогодні бути предметом його національної гордості?**» Понад половину (57%) громадян вважають здобутком українського народу, який найбільше заслуговує бути предметом національної гордості, створення ЗСУ та їхні звитяги в російсько-українській війні. У 2021 р. таку відповідь надало трохи більше за третину респондентів (36,4%). Не менш істотно збільшилась кількість респондентів, які пишуться волонтерським рухом, і на момент останнього опитування сягнула 52,7% порівняно з 33,7% у серпні 2021 р.. Відзначимо, що у регіональному розрізі суспільне ставлення до волонтерського руху не має суттєвих відмінностей, коливаючись в діапазоні від 55,3% у Центрі до 48,2% на Сході, то ставлення до ЗСУ менш рівномірне: у центральних областях ЗСУ та їхні звитяги називають предметом національної гордості 63% респондентів, на Півдні – майже у півтора рази менше (44,5%). Помітно посилилось сприйняття як національного здобутку міжнародного визнання України в сучасному світі (з 24,1% у 2021 р. до 43,1% у 2023 р.), з найвищим показником на Півдні (52,6%), та найнижчим на Сході (35,6%), відповідно.

На момент останнього опитування кількість громадян, які вважають предметом національної гордості проголошення незалежності України, хоч і збільшилася від 2021 р., проте не дуже істотно – з 42,8% до 45,5%. Однак порівняно з даними опитувань 2015 р., коли проголошення незалежності України назвали здобутком, яким слід пишатися, 32,7% респондентів, зростання становить майже 13%, що є суттєвою зміною у громадській думці.

Разом із суттєвим підвищенням значущості воєнно-політичних досягнень спостерігається зниження важливості для суспільства з точки зору національної гордості таких здобутків, як творчість видатних українських митців, історія козацтва, досягнення народної творчості, а також досягнення українських спортсменів. Найбільших втрат у рейтингу здобутків українського народу зазнали події та явища, пов'язані із радянським минулим, такі як, наприклад, перемога у Другій світовій війні (з 29,4% до 21%). Кожен шостий респондент (16,1%) вважає здобутком, яким можна пишатися, обрання Володимира Зеленського Президентом України (у 2021 р. таких було 9,1%).

Табл. 3. Розподіл відповідей на запитання «**Які здобутки українського народу, на Вашу думку, найбільше заслуговують сьогодні бути предметом його національної гордості?**», у %*

	Вересень 2015 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.
Створення Збройних Сил України та їхні звитяги в російсько-українській війні **	23,4	32,3	34,3	36,4	57,3
Волонтерський рух	не було у списк у	36,0	36,7	33,7	52,4
Проголошення незалежності України у 1991 році	32,7	37,4	39,1	42,8	45,5
Міжнародне визнання України в сучасному світі	24,2	23,7	27,3	24,1	43,1
Творчість великих українських поетів, письменників, композиторів та виконавців (Т.Шевченко, Леся Українка, І.Франко, М.Лисенко, С.Крушельницька та ін.)	54,5	56,5	57,8	52,0	40,3
Історія українського козацтва, Запорозької Січі	42,2	47,0	47,8	47,2	37,1
Революція Гідності 2013–2014 років та збройна відсіч російській агресії ***	36,4	28,4	28,3	33,0	33,1
Досягнення українських спортсменів	36,9	48,0	47,5	38,8	30,7
Вершинні досягнення української народної творчості (думи, пісні, декоративно-вжиткове мистецтво, народна архітектура тощо)	37,7	38,4	42,1	35,3	29,8
Боротьба українських правозахисників (П.Григоренко, Л.Лук'яненко, М.Руденко, В.Чорновіл та ін.) проти тоталітарного режиму	21,6	24,0	27,6	23,3	24,7
Діяльність видатних провідників українського національно-визвольного руху (М.Грушевський, В.Винниченко, С.Петлюра та ін.)	17,4	21,9	27,2	24,6	21,9
Історія створення та боротьби УПА (Української повстанської армії)	15,2	16,1	14,9	17,5	21,3
Перемога у Другій світовій війні	43,8	46,7	44,5	29,4	21,0
Обрання Президентом України Володимира Зеленського	не було у списк у	не було у списк у	не було у списк у	9,1	16,1
Помаранчева революція 2004 року	13,2	10,9	13,6	17,6	16,1
Досягнення вітчизняного ОПК (Оборонно-промислового комплексу)	не було у списк у	не було у списк у	не було у списк у	не було у списк у	11,7
Вітчизняна система освіти	6,1	8,2	7,2	12,2	8,4
Українська революція 1917–1921 років	6,0	6,9	6,3	9,1	7,6
Досягнення української космонавтики	17,0	20,6	18,3	17,8	7,0
Трудові досягнення робітників і селян Радянської України (П.Ангеліна, М.Демченко, О.Стаханов, О.Гіталов та ін.)	14,4	14,2	15,3	11,5	6,3
Інше	2,7	1,1	1,4	2,4	2,2
Важко відповісти	6,1	4,0	3,1	4,1	4,8

Примітки. * Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

** У 2015–2021 рр. альтернатива наводилась у такій редакції: “Збройні сили України”.

*** У 2015–2021 рр. альтернатива наводилась у такій редакції: “Революція Гідності 2013–2014 років”.

Історичні діячі та сучасники

Кардинальні зміни відбулись у сприйнятті історичних особистостей, які є символами нашої країни. У відповідях на запитання: **“Хто з історичних діячів та/чи наших видатних сучасників для Вас особисто найбільшою мірою символізує Україну?”**

із показником у 56,8% незмінним очільником рейтингу залишається Тарас Шевченко. Але цей показник є суттєвим зниженням у порівнянні із 69,5% у серпні 2021 р. Також суттєво зменшився рівень визнання символом України Лесі Українки (з 46,8% у 2021 р. до 33,1% у 2023 р.), через що славетна поетеса змістилася з 2-го місця в умовному рейтингу на 4-е. Головні зміни у суспільній думці ілюструють 2-е та 3-е місця, на яких опинились постаті, що були включені до опитування вперше: Валерій Залужний та воїни бригади «Азов» із показниками 42,3% і 34,4% відповідно.

Водночас слід зазначити, що ставлення до Валерія Залужного має суттєві регіональні відмінності. Якщо на Півдні символом України Головнокомандувача Збройних Сил вважають 64,2% респондентів, то на Заході і Сході майже удвічі менше (34,6% на Заході та 34,1% відповідно).

Громадська думка щодо воїнів бригади «Азов» також не є однорідною: символами України їх вважають 47,4% опитаних на Заході, 46% - на Півдні, і лише 20,2% - на Сході.

Володимира Зеленського за результатами опитування назвали символом України 30,6% респондентів. Враховуючи, що у 2021 р. такої думки дотримувався лише один з десяти опитаних, ставлення до Президента України як до національного символу змінилося найбільш радикальним чином, перемістивши його з 24-ого на 5-те місце в умовному рейтингу. Однак у регіональному розрізі знов спостерігається поляризація думок: Зеленського вважають символом України понад половину мешканців південних областей (50,4%) і лише 16% – Сходу.

Відзначимо суттєве зниження значущості у суспільній свідомості таких історичних та культурних діячів як Ярослав Мудрий (з 32,3% до 23,6%), Іван Франко (з 29,5% до 22,3%), Михайло Грушевський (з 30,7% до 20,4%). Зауважимо, що це зниження не торкнулось, або торкнулось несуттєво історичних діячів, безпосередньо пов'язаних із військово-політичною боротьбою за незалежність України на різних історичних етапах. Так, Степан Бандера із показником 27,2% зайняв 7-е місце у рейтингу, у порівнянні із 21% та 13-м місцем у серпні 2021 р. Також, істотно просунулась постать В'ячеслава Чорновола, із показником у 25,5% та 9-м місцем, у порівнянні із 17,8% та 16-м місцем у серпні 2021 р.

Таб. 4. Розподіл відповідей на запитання **“Хто з історичних діячів та/чи наших видатних сучасників для Вас особисто найбільшою мірою символізує Україну?”**, у %

	Жовтень 2015 р.	Місце у рейтингу	Вересень 2015 р.	Місце у рейтингу	Серпень 2021 р.	Місце у рейтингу	Вересень 2023 р.	Місце у рейтингу
Тарас Шевченко	65,5	1	72,7	1	69,5	1	56,8	1
Валерій Залужний	не було у списку	–	не було у списку	–	не було у списку	–	42,3	2

	Жовтень 2015 р.	Місце у рейтингу	Вересень 2015 р.	Місце у рейтингу	Серпень 2021 р.	Місце у рейтингу	Вересень 2023 р.	Місце у рейтингу
воїни бригади «Азов»	не було у списку	–	не було у списку	–	не було у списку	–	34,4	3
Леся Українка	48,9	2	50,6	2	46,8	2	33,0	4
Володимир Зеленський	не було у списку	–	не було у списку	–	9,3	24	30,6	5
Небесна Сотня	32,6	4	30,9	6	27,3	7	27,7	6
Степан Бандера	18,3	13	21,9	11	21,0	13	27,2	7
Богдан Хмельницький	37,1	3	45,5	3	29,9	5	26,0	8
В'ячеслав Чорновіл	16,4	15	20,9	13	17,8	16	25,5	9
Ярослав Мудрий	30,4	5	33,7	5	32,3	3	23,6	10
Іван Франко	не було у списку	–	36,5	4	29,5	6	22,3	11
Ліна Костенко	24,0	9	27,4	9	26,3	8	20,7	12
Михайло Грушевський	27,0	6	30,3	7	30,7	4	20,4	13
Володимир Великий	21,3	11	27,5	8	22,4	12	17,1	14
Дмитро «Да Вінчі» Коцюбайло	не було у списку	–	не було у списку	–	не було у списку	–	17,1	15
Василь Стус	13,8	18	15,3	19	18,0	15	15,6	16
Микола Амосов	не було у списку	–	15,5	18	23,0	11	14,1	17
Іван Мазепа	18,1	14	19,5	15	17,7	17	13,6	18
Олександр Усик	не було у списку	–	18,9	16	14,4	21	13,6	19
Богдан Ступка	23,0	10	21,8	12	25,9	9	11,6	20
Віталій і Володимир Клички	25,5	8	20,8	14	23,2	10	11,5	21
Ада Роговцева	не було у списку	–	не було у списку	–	не було у списку	–	10,6	22
Валерій Лобановський	11,8	20	14,3	20	17,7	18	9,6	23
Борис Патон	9,3	21	12,5	22	18,4	14	8,7	24
Ольга Харлан	не було у списку	–	не було у списку	–	не було у списку	–	8,5	25
Ніна Матвієнко	не було у списку	–	17,4	17	14,4	22	7,7	26
Роксолана	15,8	16	12,9	21	14,9	20	7,2	27
Симон Петлюра	6,1	27	8,4	26	7,7	26	7,0	28
Нестор Махно	8,3	22	8,5	25	7,2	27	6,4	29
Олександр Мацієвський	не було у списку	–	не було у списку	–	не було у списку	–	5,7	30
Джамала	не було у списку	–	11,4	24	не було у списку	–	5,2	31
Гурт «Kalush Orchestra»	не було у списку	–	не було у списку	–	не було у списку	–	5,0	32
інші	1,2		1,7		1,3		2,7	

	Жовтень 2015 р.	Місце у рейтингу	Вересень 2015 р.	Місце у рейтингу	Серпень 2021 р.	Місце у рейтингу	Вересень 2023 р.	Місце у рейтингу
на мою думку, нікого персонально не можна вважати символом України	11,2		7,3		6,3		12,7	
важко відповісти	4,0		3,3		3,9		4,7	

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки кількість варіантів відповідей респондентів не обмежувалася.

Національна символіка

Суспільне ставлення до символіки країни не зазнало суттєвих змін. У відповідях на питання: **“Що для Вас особисто є символом України?”**, державна символіка (прапор, герб, гімн та ін.) міцно займає перше місце із результатом 76,1%. Звертає на себе увагу ротація другого та третього місць: українська мова піднялась на друге місце рейтингу (з 49,9% у 2021 р. до 51,8% у 2023 р.), а національне вбрання втратило частину прихильників (з 53,7% у 2021 р. до 45,2% у 2023 р.) та опустилось на третє місце. Існують суттєві регіональні відмінності у ставленні громадян до мовного питання: українську мову символом України назвали 77,1% респондентів на Заході, та лише 32,1% на Сході та 36,5% на Півдні.

Заслуговує на увагу суттєвий (з 28,9% у 2021 р. до 42,1% у 2023 р.) зростання кількості респондентів, які сприймають як національний символ «червону калину», що є показовим прикладом впливу популярного медійного контенту на суспільну думку. Разом з тим ціла низка історичних подій, місць, постатей та предметів побуту втратили своє символічне значення порівняно з довоєнними опитуваннями.

Таб. 5. Розподіл відповідей на запитання **“Що для Вас особисто є символом України?”**, у %

	Жовтень 2015 р.	Місце у рейтингу	Вересень 2018 р.	Місце у рейтингу	Серпень 2021 р.	Місце у рейтингу	Вересень 2023 р.	Місце у рейтингу
державна символіка (синьо-жовтий прапор, тризуб, Гімн “Ще не вмерла України ...”)	68,1	1	77,1	1	75,2	1	76,1	1
українська мова	не було у списку	не було у списку	52,1	3	49,9	3	51,8	2
національне вбрання, вишиті рушники	61,4	2	62,3	2	53,7	2	45,2	3
червона калина	36,8	6	33,9	8	28,9	9	42,1	4
українська народна пісня	38,8	4	50,3	5	41,9	4	38,0	5
ріка Дніпро	37,6	5	37,5	6	36,8	6	36,5	6
національні страви і напої (хліб із салом, борщ, галушки, горілка з перцем і т.п.)	44,3	3	50,6	4	41,5	5	33,2	7
Майдан Незалежності в Києві	27,9	9	26,9	11	25,2	10	28,8	8

національні музичні інструменти (кобза, бандура, трембіта)	35,9	7	37,0	7	35,2	7	26,9	9
національна валюта (гривня)	27,4	10	27,1	10	20,8	11	25,2	10
Карпатські гори	29,2	8	32,4	9	35,2	8	24,8	11
Чорне море	16,3	16	16,3	16	18,3	16	22,0	12
пшеничне (житнє) колосся	22,8	11	24,6	12	12,9	21	21,4	13
гетьманська булава	21,9	12	24,1	13	26,5	12	19,1	14
Бахмут	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	18,5	15
о. Хортиця	20,9	13	17,1	15	17,2	18	14,7	16
верби, тополі	17,9	14	16,0	17	14,0	20	14,6	17
новітня українська зброя (РК «Нептун» та «Вільха», ПТРК «Стугна» тощо)	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	14,5	18
ФК «Динамо» (Київ)	15,6	17	18,7	14	20,2	13	12,1	19
зброя та спорядження українського козацтва	13,3	18	16,0	18	19,9	14	10,7	20
Тарасова могила на канівській кручі	17,2	15	15,1	20	15,8	19	9,8	21
сучасні вітчизняні літаки (АН-124 «Руслан» та ін.)	12,9	19	15,4	19	19,3	15	9,7	22
ФК «Шахтар» (Донецьк)	5,6	23	7,6	24	10,6	24	7,7	23
церковна і релігійна символіка	6,7	22	10,0	23	11,3	23	6,3	24
інше	2,8		3,2		1,0		5,5	
вважаю, що Україна не має символів	2,5		1,1		0,8		0,3	
важко відповісти	3,8		1,4		0,9		0,8	

Примітка. Сума перевищує 100%, оскільки кількість варіантів відповідей респондентів не обмежувалася.

Діяльність УПЦ МП

Значною є суспільна підтримка ініціативи законодавчо обмежити на території України діяльність УПЦ МП та інших церков, керованих державою-агресором. На питання **“Чи підтримуєте Ви ініціативу законодавчо обмежити на всій території України діяльність Української Православної Церкви (Московського патріархату) та інших церков, керованих державою-агресором”**, 63,1% респондентів відповіли, що або цілком підтримують (45%) або скоріше підтримають (18,1%) цю ініціативу.

Однак в розрізі регіонів ставлення громадян до обмеження діяльності УПЦ МП в Україні має помітні відмінності. В західних областях загальна кількість прихильників такого рішення (82%) удесятеро переважає частку тих, хто висловлюється проти (8,4%). У центральних та південних областях перевага кількості прихильників обмеження діяльності УПЦ МП над кількістю противників теж значуща – у 5 і 3,5 разу відповідно. Разом з тим на Сході кількість тих, хто підтримує обмеження діяльності УПЦ МП (44,1%), цілком співставна з кількістю тих, хто заперечує таку ініціативу (32,4%). На відміну від інших регіонів України, де громадяни мають консолідовану позицію щодо подальших перспектив церков, керованих державою-агресором, громадська думка з цього питання на Сході є поляризованою.

Табл. 6. Розподіл відповідей на запитання **“Чи підтримуєте Ви ініціативу законодавчо обмежити на всій території України діяльність Української Православної Церкви (Московського патріархату) та інших церков, керованих державою-агресором”** (у %):

	В цілому по вибірці	Макрорегіони			
		Західний	Центральний	Східний	Південний
підтримую (цілком підтримую + скоріше підтримую)	63,1	82,1	69,3	44,1	53,0
не підтримую (скоріше не підтримую + зовсім не підтримую)	17,6	8,4	12,9	32,4	14,8
важко відповісти	12,7	6,1	13,9	14,6	16,2
мені це байдуже	6,6	3,4	3,9	8,9	16,2

Умови миру

Розподіл відповідей на запитання **“Якби війну можна було завершити просто зараз, яка з перелічених нижче умов укладення миру була б для Вас прийнятною”** свідчить про налаштованість переважної більшості громадян на максимальні здобутки для країни по результатах завершення війни. Для 42% респондентів прийнятним варіантом стане «повна і безумовна капітуляція країни-агресора, виплата нею компенсацій та репарацій за завдану шкоду в повному обсязі», для 25% - «повернення до державних кордонів 1991 року, включно з Донбасом і Кримом». Варіант «Припинення вогню та відведення військ обох сторін від лінії зіткнення» прийнятний для 10,9% респондентів; «повернення під український контроль територій, окупованих після 24 лютого 2022 року – для 9,2%.

Найбільш прихильними до умов миру, які полягають у повній капітуляції агресора та компенсуванні завданої шкоди є мешканці Півдня. Понад половину з них (50,4%) обрали саме цей варіант з усіх перелічених альтернатив. Погодитися умовою повернення до державних кордонів 1991 року готові удвічі менше респондентів (24,1%). Варіант «повернення під український контроль територій, окупованих після лютого 2022 р.» є прийнятним лише для 5,8% опитаних в цьому регіоні.

Значно менш максималістичним є ставлення до умов майбутнього миру серед мешканців західних областей. Варіант «повна і безумовна капітуляція країни-агресора, виплата нею компенсацій та репарацій за завдану шкоду в повному обсязі» тут підтримує третина респондентів (34,6%), а «повернення до державних кордонів 1991 року, включно з Донбасом і Кримом» підтримали б як умову миру 28,2%. Кожен двадцятий опитаний (4,8%) погодився б на варіант «перетворення нинішньої лінії зіткнення на державний кордон з країною-агресором, якщо це відкрис шлях для вступу України до НАТО і ЄС», і це понад утричі більше, ніж на Півдні (1,5%).

На Сході виявлено найменшу серед інших регіонів України прихильність до варіанту миру за умов повернення до державних кордонів 1991 року, включно з Донбасом і Кримом (17,7%). Мир за умов повної капітуляції агресора тут підтримують 38,1%, що трохи більше, ніж на Заході, однак менше, ніж в середньому по країні. Натомість компромісні варіанти мирної угоди (припинення вогню та повернення до лінії розмежування станом на 23 лютого 2022 року) знаходять серед мешканців Сходу помітно більше прихильників, ніж деінде – по 13%. Водночас мир за умов фіксації нинішнього статус кво на фронті в якості нових державних кордонів підтримують менше 2% респондентів східних областей.

Ставлення мешканців Центру до умов майбутнього миру в цілому відтворює розподіл відповідей, отриманих в цілому по країні, за єдиним виключенням: кількість прихильників варіанту «повернення під український контроль територій, окупованих після 24 лютого 2022 року» (5,7%) тут у 1,6 разу менша.

Табл. 7. Розподіл відповідей на запитання “Якби війну можна було завершити просто зараз, яка з перелічених нижче умов укладення миру була б для Вас прийнятною” (у %):

	По вибірці в цілому	Макрорегіони			
		Західний	Центральний	Східний	Південний
повна і безумовна капітуляція країни-агресора, виплата нею компенсацій та репарацій за завдану шкоду в повному обсязі	42,0	34,6	46,6	38,1	50,4
повернення до державних кордонів 1991 року, включно з Донбасом і Кримом	25,1	28,2	29,2	17,7	24,1
припинення вогню та відведення військ обох сторін від лінії зіткнення	10,9	11,3	8,7	13,3	11,7
повернення під український контроль територій, окупованих після 24 лютого 2022 року	9,2	12,0	5,7	13,0	5,8
перетворення нинішньої лінії зіткнення на державний кордон з країною-агресором, якщо це відкриє шлях для вступу України до НАТО і ЄС	2,9	4,9	3,1	1,8	1,5
інше	0,5	0,4	0,4	0,9	0,0
важко відповісти	9,4	8,6	6,3	15,3	6,6